

AİLELERİN DEVLET YA DA ÖZEL OKUL TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER (RİZE ÖRNEĞİ)

Yrd.Doç.Dr. H.Dilara KESKİN
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü
dilarakeskin@yahoo.com

Gülçin BİLGİN TURNA
Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
İşletme Anabilim Dalı
gulcinturna@gmail.com

ÖZET: Bu çalışmada, Rize ili merkezindeki özel ya da devlet okullarında (ilköğretim) okumakta olan 288 öğrencinin ailelerine anket uygulanmış ve elde edilen veriler doğrultusunda ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerini etkileyen faktörler Logit ve Probit modeli kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır. Birçok açıklayıcı değişken arasından; ailenin aylık toplam geliri, toplam gelirin okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı, babanın yaşı, babanın mesleği, annenin mesleği ve annenin maaşı ön plana çıkan değişkenler olarak saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Okul Tercihi, Logit Modeli, Probit Modeli

FACTORS INFLUENCING PARENTS' PRIVATE OR PUBLIC SCHOOL CHOICES (THE CASE OF RİZE)

ABSTRACT: In this study, a questionnaire was conducted with 288 parents who live in city center of Rize and have children either in a public or private primary school. According to the data gathered, by using Logit and Probit model, factors influencing parents' choice of private or public primary school were tried to be determined. Among many descriptive variables, it was determined that the most important variables were family's total monthly income, the portion of the income that is spent for the child in school, father's age, father's occupation, mother's occupation and mother's salary.

Keywords: Education, School Choice, Logit Model, Probit Model

1. Giriş

Sürekli değişen ve gelişen dünyamızda yeniliklere ayak uydurabilmenin, çağdaşlaşmanın, kalkınmış ve mutlu bir toplum olmanın yolu eğitimden geçmektedir. Türkiye'de genç nüfus fazladır, dolayısıyla gençlerden en üst düzeyde faydalanmak için onların iyi bir eğitim almaları sağlanmalıdır.

İlköğretim; çocuk için öğrenme, sosyal ve duygusal birçok alanda temellerin atıldığı çok önemli bir dönemdir. Bu döneme özgü en önemli karar, çocuğun gideceği okulun seçilmesi aşamasında verilecek karardır. Okul seçiminde önemli olan okulun özelliklerinin, çocuğun ve ailenin beklentilerine ve özelliklerine uygunluğudur. Her aile doğal olarak, çocuğunun en nitelikli ve en ideal okul imkânlarından yararlanmasını istemektedir. Ancak, her aile için en ideal kavramıyla algılanan özellikler birbirinden

farklılık göstermektedir. Ailelerin beklentileri, anne-babanın eğitimi, kişilik yapısı, gelir durumu, yetiştirildiği ve içinde yaşadığı sosyo-kültürel ortam ve sosyo-ekonomik koşullara göre değişkenlik göstermektedir (www.rehberlik sitesi.com/aile/goster.asp?ID=255, 2008).

Genel görüşe göre okul tercihinde en önemli faktörler; okulun sınıf içi aktivitelere önem vermesi, sosyal etkinlikleri eğitimin parçası olarak görmesi, çocuğun ileride gireceği sınavların hepsinde başarı göstermesi, çocuğu birey olarak gören, ona saygı duyan ve kendine güvenmesini öğretecek öğretmenlerin olması, okulun temiz olması, sınıfların kalabalık olmamasıdır (Kahraman, 2008).

Literatürdeki mevcut araştırmaların birçoğunda, -devlet ya da özel okul-ailelerin okul seçimlerinde en etkili olan faktörlerin hane halkının aylık geliri, okulun eve yakınlığı, sınıfların mevcudu, sınıf içi aktiviteler, teknolojik araç ve gereçler, laboratuvar, velilerin eğitime dahil edilmesi ve çocuklarının gelişimi hakkında bilgi verilmesi, olumlu bir okul havası ve güvenlik olduğu saptanmıştır (Bainbridge, 1991; Friedman vd., 2006; Maddaus, 1988; Sandy, 1990; Schneider vd., 1998; Dimaki vd., 2005; Bernal, 2005; Jacob ve Lefgren, 2007; Tamm, 2008; McNally, 2002; Friedman vd., 2007; Silins ve Murray-Harvey 1999). Ne var ki sıralanan bu faktörlerden hangilerinin ön plana çıktığı ve ne yönde etki ettiğini belirlemek önem arz etmektedir. Bu nedenle, Rize ilindeki ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerinde etkili olan faktörleri derlemek ve analiz etmek mevcut çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacına uygun olarak Rize ili merkezindeki özel ya da devlet okullarında (ilköğretim) okumakta olan 288 öğrencinin ailelerine anket düzenlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerinde rol oynayan faktörler Logit ve Probit modeli yardımıyla belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Literatür Taraması

Okul tercihleri üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi konusuyla ilgili yapılan bazı çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

Maddaus çalışmasında, New York'ta ikamet eden ailelerin okul tercihinde en önemli etkenin okulun bulunduğu semt olduğundan, okulun eve yakın olmasından çok okulun bulunduğu semtin iyi bilinen bir semt olması gerekliliğinden bahsederken (Maddaus, 1988); Sandy ise, velilerin oturduğu ev ve gelir seviyelerinin okul tercihlerini etkilediğinden, şehirden uzakta oturan ve düşük gelir seviyesindeki ailelerin çocuklarını devlet okuluna gönderdiğinden, öte yandan oturdukları eve yakın olan iyi bir devlet okulu varsa velilerin çocuklarını tereddüt etmeden devlet okuluna verdiklerinden, evlerine yakın iyi bir devlet okulu yoksa ve gelir seviyeleri yüksekse özel okula kayıt yaptırdıklarından bahsetmiştir (Sandy, 1990, s.31-35). McNally ise çalışmasında, Connecticut'ta ailelerin çocuklarını gönderdikleri okulları nasıl tercih ettiklerini araştırmış ve en önemli etkenlerin; okulun sınıf mevcudu, öğretmen kalitesi, okul güvenliği ve disiplini olduğu saptamıştır. En az önemli etkenlerin ise; okula araç olması, okula giden diğer kişilerden okulla ilgili bilgi edinme ve okulun yeri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, genç ebeveynlerin okul güvenliği, okul sonrası etütler, çocuğunun okulda iyi arkadaşları olması konularına daha çok önem verdiklerini de gözlemlemiştir (McNally, 2002, s.1719-1864).

Bainbridge, Amerika’da ailelerin okul tercihini araştırmış ve anne-babaların çocuklarını kendi beklentileriyle örtüşen okullara vermek istedikleri için bu isteği karşılayan “SchoolMatch” adındaki danışman firmayla işbirliği yaptıklarından söz etmiştir. Bu firmaya başvuran velilerin bir okuldan beklemedikleri en önemli şeylerin; sınıf mevcudunun az, öğretmen maaşlarının yüksek olduğu hatta performans dayalı olan, aileyi de eğitime katan, akademik başarısı yüksek, önceki yıllarda başarılarıyla ödül almış bir okul olduğundan bahsetmiştir (Bainbridge, 1991). Yedi yıl sonra, Schneider vd. New York’ta velilerden oluşan 400 kişiyle yaptıkları araştırmalarında, ailelerin eğitimden beklentilerini incelenmişler ve akademik kalite, okuldaki öğrencilerin ırkları, okul değerleri, okul disiplini, okul atmosferi gibi kriterlerin önemli olduğunu saptamışlardır. Ayrıca çalışmalarında, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocukları için uygun okulu seçebilme yeteneğine sahip olup olmadıklarını da araştırmışlar ve düşük gelirli, eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin okul seçiminde çocuklarının ve okulun özelliklerini göz önünde bulundurmadan okul tercihi yaptıklarını belirtmişlerdir (Schneider vd., 1998, s.489-501). Dimaki vd. çalışmalarında, Yunanistan’da lise öğrencilerinin eğitimle ilgili görüşlerinin kendi ebeveynlerinin eğitim seviyesiyle örtüşmekte olduğundan, hem velilerin hem de öğrencilerin okul tercihlerini aile geliri, okulda alınan notlar, gelecekte seçilmek istenen meslek gibi faktörlerin etkilediğinden bahsetmişler ve velilerin çocukları için okul tercihinde en önemli faktörlerin aile geliri ve eğitimi olduğunu sonucuna varmışlardır (Dimaki vd., 2005, s.432-446). Bernal’ın İspanya Zaragoza’da onüç özel ve devlet okulundan, etnografik metodolojiyle, 40’ar öğrenci ile beş ay boyunca mülakat, gözlem ve doküman incelemesi şeklinde yaptığı araştırma sonucunda, gelir düzeyi düşük ve azınlık grupların devlet okulunu tercih ettiğini; orta ve üst sınıfın ise, özel okulu tercih ettiğini tespit etmiştir (Bernal, 2005, s.779-792). Guzman vd. çalışmalarında, Filipinler’de yaş, gelir, çocuk sayısı gibi faktörlerin ailelerin okul tercihinin etkisi olmadığı sonucuna varmışlardır (Guzman vd., 2008, s.109-122).

Friedman vd., Amerika’nın her tarafından 27 farklı bölge, 121 okul ve 27.605 veli (Afrikalı Amerikan, Asyalı, Beyaz, İspanyol kökenli) ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, etnik grupların okul memnuniyetinde okulun güvenliği, bütçesi, faaliyetler ve öğretmen verimliliği gibi faktörlerin etkili olduğunu saptamışlardır. Diğer önemli faktörleri ise; idareciler, müfredat kalitesi, bilgisayar teknolojisi, otobüsle ulaşım, velilerle iletişim, velilerin eğitime katılımı, öğrenci başarısı olarak belirtmişlerdir (Friedman vd., 2006, s.471-486). Bu çalışmadan bir yıl sonra, yine Friedman vd., Amerika’nın her tarafından 27 farklı bölge, 121 okul ve 30.279 veliyle araştırma yapmışlar ve araştırmalarının sonucunun okul yönetimine veli tatminini artırmak için bir yol göstermesini amaçlamışlardır. New York’ta bulunan Harris Interactive şirketiyle ortaklaşa yürütülen bu çalışmalarında, veli tatmininde en önemli faktörlerin; velilerin çocuklarının gelişimi hakkında okuldan aldıkları yeterli bilgi, velilerin eğitime katılımlarının sağlanması, okulda kaynakların yeterliliği, okul yönetiminin liderliği ve okul bütçesinin verimli kullanılması olduğunu belirtmişlerdir (Friedman vd., 2007, s.278-288). Goldring ve Phillips’in Amerika’nın Tennessee eyaletinde ailelerin özel ve devlet okullarına olan bakış açılarını görmek amacıyla yaptıkları çalışmalarının sonucunda; eğitim seviyesi, sosyal statü, ırk farklılıkları bulunan ve çocuğunun okul eğitimine daha çok katkı sağlamak isteyen, devlet okuluna

göndermiş ve tatmin olmamış velilerin çocuklarını özel okula gönderme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir (Goldring ve Phillips, 2008, s.209-230).

Silins ve Murray-Harvey, Birleşik Krallık'ta velilerin liseye gidecek çocuklarının okuyacağı okulları seçerken okulların verimliliğine göre tercih yaptıklarından ve okuldaki verimliliği de belli kriterlere göre ölçtüklerinden ve bu kriterlerin; profesyonel liderlik, paylaşılan vizyon ve hedefler, öğrenen bir çevre, yüksek kaliteli eğitim ve öğretim, yüksek beklentiler, ödüllendirme, öğrencilerin gelişimini inceleme, öğrenci hakları ve sorumluluklarının farkında olma ve anlamlı öğretim olduğundan bahsetmişlerdir (Silins ve Murray-Harvey, 1999, s.329-344). Jackson ve Bisset'in İngiltere'de üç bağımsız okuldaki 225 veliyle yaptıkları çalışmada, bir okulun tercih edilme nedeninin okulun ünü ve sınav sonuçları olduğundan bahsetmişlerdir (Jackson ve Bisset, 2005, s.195-211).

Räty vd. Finlandiya'da yaptıkları çalışmalarında, 486 adet mesleki eğitim almış veliyle çocuklarının birinci sınıfta gösterdiği performanstan memnun kalıp kalmadıklarını araştırmışlardır. En önemli faktörün okul-aile işbirliği olduğunu saptanmışlar ve okul-aile işbirliği gelişmiş olan okulların velilerinin çocuklarının okuduğu okullardan memnun kaldıklarını belirtmişlerdir (Räty vd., 2004, s.463-479). Tam çalışmasında, Hong Kong'ta velilerin okul tercihlerinde en önemli etkenin okulun imajı olduğundan ve bu yüzden buradaki okulların ilk olarak, iyi bir imaj oluşturmak için toplumsal aktivitelere daha çok önem vermeye başlamalarının gerektiğinden bahsetmiştir (Tam, 2007, s.350-366). Dronkers ve Robert Macaristan'da okul tercihiyle ilgili yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin daha ılımlı bir atmosferde sınavlarda daha yüksek başarı gösterdiklerini ve bu yüzden özel okulların devlet okullarına göre daha verimli oldukları için velilerin özel okulları tercih ettiklerini saptamışlardır (Dronkers ve Robert, 2008, s.260-301). Jacob ve Lefgren, düşük gelirli ailelerin eğitimden beklediklerinin sadece akademik başarı olduğundan, yüksek gelirli ailelerin akademik başarının yanı sıra resim, müzik gibi sosyal faaliyetleri olan ve öğrenci tatmininin yüksek olduğu okulları tercih ettiklerinden bahsetmişlerdir (Jacob ve Lefgren, 2007, s.1603-1637). Tamm çalışmasında, öğrencilerin çok küçük yaşlarda hangi mesleğe yatkınlıkları varsa öğretmenlerin onları o alana yönlendirdiğinden, seçtikleri okulun ileride mesleklerinin ne olacağını belirlediği için okul tercihinin çok önemli olduğundan ve yapılan araştırmalara göre öğrencilerin orta öğretimdeki başarılarıyla velilerin gelir seviyesinin birbiriyle ilişkili olduğundan bahsetmiştir (Tamm, 2008, s.536-545).

Cengiz vd. Adapazarı'nda 21 ortaöğretim kurumundaki 9. sınıf öğrencilerinden 523 kişi ile yaptıkları araştırma sonucunda, okul tercihinde etkili faktörlerin okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olması, bu okuldaki mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylık (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi) ve okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması olduğunu saptamışlardır (Cengiz vd., 2007).

3. Veri Seti ve Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, ailelerin devlet ya da özel okulları tercihlerinde etkili olan değişkenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu değişkenler (sayısal olarak ulaşılabilen), sosyo-ekonomik ve demografik değişkenlerdir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ailelerin devlet ya da özel okulları tercihlerinde etkili olan faktörlerin neler olduğunu ve bu faktörlerin okul tercihlerini nasıl ve hangi yönde etkilediğini ekonometrik yönden belirlemektir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın örneklemini Rize ili merkezindeki özel ya da devlet okullarında (ilköğretim) okumakta olan 288 öğrencinin aileleri oluşturmaktadır. Bu nedenle, araştırma sonuçlarının Türkiye çapında genellenmesi gibi bir amaç söz konusu değildir.

Ailelerin belirlenmesinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ailelerin devlet ya da özel okulları tercihlerinde etkili olan faktörlerin neler olduğunu tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada 296 öğrencinin ailelerine anket uygulanmıştır. Ancak, yapılan değerlendirme sonucunda eksik ve hatalı doldurulan anketlerin elenmesiyle, analize elverişli anket sayısı 288 olarak saptanmıştır. Çalışma, Şubat-Mayıs 2008 dönemi arasında gerçekleştirilmiştir. İlgili analizlerin yapılmasında Eviews-5 ve SPSS-13.0 paket programlarından yararlanılmıştır.

3.3. Tanımlayıcı İstatistiksel Bilgiler

Ankete katılan 288 aileye ait özet bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1: Ailelere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Devlet Okulu		Özel Okul		Genel	
	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Çocuğun Cinsiyeti						
Kız	83	56,8	67	47,2	150	52,1
Erkek	63	43,2	75	52,8	138	47,9
Sınıf Ortalaması	4		4		4	
Çocukların Yaş Ortalaması	10		10		10	
Ailedeki Toplam Çocukların Ortalaması	2		2		2	
Ailede Okuyan Çocukların Ortalaması	2		2		2	
Ailedeki Ortalama Kişi Sayısı	5		4		4	
Ailenin Toplam Gelirinden Okuyan Çocuğa Ayrılan Ortalama Miktar	104 YTL		544 YTL		321 YTL	
Ailede Okuyan Kaçınıcı Çocuk						
1.	68	46,6	89	62,7	157	54,5
2.	52	35,6	32	22,5	84	29,2
3.	26	17,8	19	13,4	45	15,6
4.	-	-	2	1,4	2	0,7
Ailenin Aylık Toplam Gideri (YTL)						
0-500	38	26,0	2	1,4	40	13,9
501-1000	60	41,1	23	16,2	83	28,8
1001-1500	28	19,2	27	19,0	55	19,1

1501-2000	16	11,0	42	29,6	58	20,1
2001 ve üzeri	4	2,7	48	33,8	52	18,1
Ailede Okul Seçimine Karar Veren Ebeveyn	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Anne	15	10,3	16	11,3	31	10,8
Baba	16	11,0	12	8,5	28	9,7
Anne+Baba	115	78,7	114	80,2	229	79,5
Ailenin Aylık Toplam Geliri (YTL)	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
500-1000	47	32,2	6	4,2	53	18,4
1001-2000	80	54,8	31	21,8	111	38,5
2001-3000	16	11,0	45	31,7	61	21,2
3001 ve üzeri	3	2,0	60	42,3	63	21,9
Ailenin Aylık Toplam Gideri (YTL)	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
0-500	38	26,0	2	1,4	40	13,9
501-1000	60	41,1	23	16,2	83	28,8
1001-1500	28	19,2	27	19,0	55	19,1
1501-2000	16	11,0	42	29,6	58	20,1
2001 ve üzeri	4	2,7	48	33,8	52	18,1
Babanın Yaşı	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
30-39	61	41,8	61	43,0	122	42,4
40-49	74	50,7	71	50,0	145	50,3
50 ve üzeri	11	7,5	10	7,0	21	7,3
Babanın Eğitim Durumu	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
İlköğretim	51	34,9	18	12,7	69	24,0
Lise	46	31,5	43	30,3	89	30,9
Üniversite	49	33,6	81	57,0	130	45,1
Babanın Mesleği	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Kamu	53	36,3	21	14,8	74	25,7
Özel	45	30,8	77	54,2	122	42,4
Diğer	48	32,9	44	31,0	92	31,9
Babanın Maaşı (YTL)	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
250-1000	75	51,4	13	9,2	88	30,6
1001-1750	48	32,9	41	28,8	89	30,9
1751-3500	23	15,7	75	52,8	98	34,0
3501 ve üzeri	-	-	13	9,2	13	4,5
Annenin Yaşı	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
20-29	16	11,0	8	5,6	24	8,3
30-39	90	61,6	110	77,5	200	69,5

40-49	40	27,4	24	16,9	64	22,2
Annenin Eğitim Durumu	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
İlköğretim	91	62,3	29	20,4	120	41,7
Lise	40	27,4	48	33,8	88	30,6
Üniversite	15	10,3	65	45,8	80	27,7
Annenin Mesleği	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Kamu	9	6,2	22	15,5	31	10,7
Özel	132	90,4	79	55,6	211	73,3
Diğer	5	3,4	41	28,9	46	16,0
Annenin Maaşı (YTL)	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Geliri yok	121	82,9	60	42,3	181	62,9
50-550	15	10,3	13	9,2	28	9,7
551-1000	7	4,8	21	14,8	28	9,7
1001-1650	3	2,0	33	23,2	36	12,5
1651 ve üzeri	-	-	15	10,5	15	5,2
Ailenin Evi	Frekans	(%)	Frekans	(%)	Frekans	(%)
Kira	78	53,4	95	66,9	173	60,1
Kira Değil	68	46,6	47	33,1	115	39,9

Tablo 1'e göre, devlet okulunda okumakta olan öğrencilerin %57'si kız ve %43'ü erkektir. Çocukları devlet okulunda okuyan ailelerin toplam çocuklarının ortalaması 2, çocukların yaşlarının ortalaması 10, ailedeki okuyan çocukların ortalaması 2, ailedeki ortalama kişi sayısı 5 ve ailelerin toplam gelirlerinden okulda okuyan çocuğa ayırdıkları ortalama miktar ise 104 YTL'dir. Ankete katılan ailelerin gelir durumlarına bakıldığında en yüksek aylık toplam gelirin %2 oranı ile 3001 YTL ve üzerinde, en düşük aylık toplam gelirin %32 oranı ile 500-1000 YTL aralığında olduğu görülmektedir. Ankete katılan babaların mesleklerine bakıldığında ise; %36'sının kamu sektöründe, %31'inin de özel sektörde çalıştığı görülmektedir. Ayrıca, babaların %51'i 40-49 yaş, %42'si 30-39 yaş ve %7'si de 50 ve üzeri yaş aralığında yer almaktadır. Annelerin mesleklerine bakıldığında ise; %90'ının özel sektörde, %6'sının da kamu sektöründe çalıştığı görülmektedir. Annelerin maaşına baktığımızda en yüksek maaşın %2 ile 1001-1650 YTL aralığında, en düşük maaşın ise %10 ile 50-550 YTL aralığında olduğu görülmekte iken; %83'ünün bir gelire sahip olmadığı görülmektedir. Ailede çocuğun okuyacağı okul kararını kimin verdiği bakıldığında ise; %79'unu anne ve babanın birlikte verdikleri, %11'ini babanın ve %10'unu ise annenin tek başlarına verdikleri görülmektedir.

Özel okulda okumakta olan öğrencilerin ise, %47'si kız ve %53'ü erkektir. Çocukları özel okulda okuyan ailelerdeki toplam çocukların ortalaması 2, çocukların yaşlarının ortalaması 10, ailedeki okuyan çocukların ortalaması 2, ailedeki ortalama kişi sayısı 4 ve ailenin toplam gelirlerinden okulda okuyan çocuğa ayırdığı ortalama miktar ise 544 YTL'dir. Ankete katılan ailelerin gelir durumlarına bakıldığında en yüksek aylık

toplam gelirin %42 oranı ile 3001 YTL ve üzerinde, en düşük aylık toplam gelirin %4 oranı ile 500-1000 YTL aralığında olduğu görülmektedir. Ankete katılan babaların mesleklerine bakıldığında ise, %15'inin kamu sektöründe, %54'ünün de özel sektörde çalıştığı görülmektedir. Ayrıca, babaların %50'si 40-49 yaş, %43'ü 30-39 yaş ve %7'si de 50 ve üzeri yaş aralığında yer almaktadır. Annelerin mesleklerine bakıldığında ise; %56'sının özel sektörde, %15'inin kamu sektöründe çalıştığı görülmektedir. Annelerin maaşına baktığımızda en yüksek maaşın %10 ile 1651 YTL ve üzerinde, en düşük maaşın ise %9 ile 50-550 YTL aralığında olduğu görülüyor iken; %42'sinin bir gelire sahip olmadığı görülmektedir. Ailede çocuğun okuyacağı okul kararını kimin verdiği bakıldığında; %80'ini anne ve babanın birlikte verdikleri, %11'ini annenin ve %8'ini ise babanın tek başlarına verdikleri görülmektedir.

3.4. Ekonometrik Yöntem

Ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerinde etkili olan faktörleri tespit etmek amacıyla, aşağıdaki regresyon denklemi;

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 D_i + \beta_2 X_1 + \dots + \beta_{19} X_{18} + \beta_{20} X_{19} + \varepsilon_i \quad (1)$$

tahmin edilmiştir. Yukarıdaki regresyon denkleminde yer alan değişkenleri tanımlamaya geçmeden önce, söz konusu regresyon denklemini tahmin etmede hangi tahmincilerden yararlandığımızı belirtmek gereklidir. Çünkü yukarıdaki regresyon denkleminin bağımlı değişkeni, denklemi tahmin etmede kullanılan tahminciye göre farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada, yukarıdaki regresyon denklemini tahmin etmek için, En Yüksek Olabilirlik (EYO) [Maximum Likelihood] tahmincisi kullanılarak Logit ve Probit modelleri kullanılmıştır. EYO tahmincisi kullanıldığı durumda, yukarıdaki regresyon denkleminin bağımlı değişkenini oluşturan Y_i , bir kukla değişkendir ve şöyle tanımlanmıştır:

$$Y_i = \begin{cases} 1, & \text{Eğer tercih edilen okul devlet okulu ise} \\ 0, & \text{Eğer tercih edilen okul devlet okulu değil ise} \end{cases}$$

Yukarıdaki regresyon denkleminde yer alan açıklayıcı değişkenlerin tanımı ise aşağıda verilmiştir:

Cinsiyet değişkeni ise, modele kukla değişken olarak ilave edilmiştir ve

$$D_i = \begin{cases} 1, & \text{Eğer, öğrenci kız ise} \\ 0, & \text{Eğer, öğrenci erkek ise} \end{cases} \quad \text{şeklinde oluşturulmuştur.}$$

X_1 = sınıf düzeyi

X_2 = çocuğun yaşı

X_3 = ailedeki toplam çocuk sayısı

X_4 = ailede okuyan çocuk sayısı

X_5 = ailede okuyan kaçınıcı çocuk

X_{12} = babanın yaşı

X_{13} = babanın mesleği

X_{14} = babanın eğitim durumu

X_{15} = babanın maaşı

X_{16} = annenin yaşı

X ₆ = ailedeki kişi sayısı	X ₁₇ = annenin mesleği
X ₇ = evin kira olup/olmaması	X ₁₈ = annenin eğitim durumu
X ₈ = ailenin aylık toplam geliri	X ₁₉ = annenin maaşı
X ₉ = ailenin aylık toplam gideri	
X ₁₀ = ailenin toplam gelirinden okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı	
X ₁₁ = ailede okul seçimi kararını veren ebeveyn	

3.4.1. Logit Modeli

Logit modelinde, ailelerin okul tercihlerini gösteren ifade şudur:

$$P_i = E(Y = 1 | X_i) = \frac{1}{1 + e^{-(\beta_0 + \beta_1 D_i + \beta_2 X_1 + \dots + \beta_{19} X_{18} + \beta_{20} X_{19})}}$$

Bu notasyonda, e; doğal logaritma tabanını (yaklaşık olarak 2,7182), X_i (yani, Z_i); bağımsız değişkeni, P_i; devlet okulunu tercih etme olasılığını ve Y=1; ailelerin devlet okullarını tercih ettiği anlamına gelmektedir.

P_i / (1 - P_i), devlet okullarının tercih etme olasılığının etmeme olasılığına oranı,

$$L_i = \ln\left(\frac{P_i}{1 - P_i}\right) = Z_i = \beta_0 + \beta_1 D_i + \beta_2 X_1 + \dots + \beta_{19} X_{18} + \beta_{20} X_{19}$$

Logit modeli olarak adlandırılır (Gujarati, 1999, s.554-555).

3.4.2. Probit Modeli

Çalışmada kullanılan Logit modeline alternatif olarak düşünülen Probit modeli, doğrusal olasılık modelindeki tahmini değerlerin sınırlı olmaması problemini gideren ve kümülatif normal olasılık fonksiyonu üzerine kurulu olan bir modeldir. Standardize edilmiş kümülatif normal olasılık fonksiyonu aşağıda verilmiştir;

$$P_i = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{Z_i} e^{-s^2/2} ds \quad (1)$$

Burada,

P_i = Kukla değişken Y_i'nin 1'e eşit olma olasılığı,

$$Z_i = \beta_0 + \beta_1 D_i + \beta_2 X_1 + \beta_3 X_2 + \dots + \beta_{19} X_{18} + \beta_{20} X_{19},$$

s = Standardize edilmiş normal dağılıma sahip bir değişkendir.

Her ne kadar Probit modeli (1) numaralı denkleme EYO tekniğinin uygulanmasıyla tahmin edilse de, elde edilen tahmin sonuçları genellikle aşağıdaki formatta verilmektedir;

$$Z_i = F^{-1}(P_i) = \beta_0 + \beta_1 D_i + \beta_2 X_1 + \beta_3 X_2 + \dots + \beta_{19} X_{18} + \beta_{20} X_{19}$$

Burada, F^{-1} , kümülatif normal olasılık fonksiyonunun tersini göstermektedir.

Gerek Logit gerekse de Probit modelinin, kümülatif olasılık fonksiyonu üzerine kurulu olması nedeni ile her iki model de benzer özelliklere sahiptir. Örneğin, her iki model ile tahmin edilen regresyon denkleminin grafikleri hemen hemen birbirinin aynıdır. Ayrıca, Probit de Logit gibi, hipotez testlerinin anlamlılığı açısından gözlem sayısının oldukça fazla olması zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Buna karşılık, her iki model arasındaki en önemli farklılık, Probit modelinin kümülatif normal olasılık fonksiyonu üzerine kurulu olması ve bu modeli bir bilgisayar programı vasıtasıyla tahmin etmenin, Logit modeline kıyasla daha fazla zaman almasıdır. Ayrıca, Probit modelinin normal dağılım üzerine kurulu olması nedeniyle sahip olduğu teorik avantajın, geniş örnek büyüklüklerinde azaldığı söylenebilir (Studenmund, 2001, s.449).

4. Araştırmanın Bulguları

Tablo 2’de Logit denkleminin değişik açıklayıcı değişkenler altında tahmin edilmesi sonucu elde edilen istatistiksel bulgular yer almaktadır.

Tablo 2: Ailelerin Okul Tercih İle İlgili Logit Sonuçları

Değişkenler	Değişken Katsayısı	Standart Hata	Z-istatistiği	Anlamlılık Seviyesi
Sabit	-15.65280	22.70497	-0.689399	0.4906
Çocuğun Cinsiyeti	-3.442886	2.418304	-1.423678	0.1545
Sınıf	0.517766	1.699474	0.304662	0.7606
Çocuğun Yaşı	1.530441	1.563108	0.979101	0.3275
Ailedeki Toplam Çocuk Sayısı	-6.191816	8.795162	-0.704002	0.4814
Ailede Okuyan Çocuk Sayısı	-3.221926	2.179543	-1.478257	0.1393
Ailede Okuyan Kaçınıcı Çocuk	1.605478	1.779150	0.902385	0.3669
Ailedeki Kişi Sayısı	-0.008910	8.362185	-0.001066	0.9991
Evin Kira Olup/Olmaması	1.603367	2.258897	0.709801	0.4778
Ailenin Aylık Toplam Geliri	8.985839 *	4.959911	1.811694	0.0700
Ailenin Aylık Toplam Gideri	0.001146	0.002033	0.563535	0.5731
Ailenin Toplam Gelirinden Okulda Okuyan Çocuğa Ayrılan Kısmı	-0.094784 **	0.047089	-2.012873	0.0441
Ailede Okul Seçimi Kararını Veren Ebeveyn	0.339099	0.482002	0.703522	0.4817
Babanın Yaşı	0.658611	0.410299	1.605199	0.1085
Babanın Mesleği	-5.766648 *	3.429898	-1.681289	0.0927
Babanın Eğitim Durumu	-0.349803	1.281973	-0.272863	0.7850
Babanın Maaşı	-0.007050	0.004591	-1.535636	0.1246
Annenin Yaşı	0.258702	0.329056	0.786195	0.4318
Annenin Mesleği	6.363478	4.730924	1.345081	0.1786
Annenin Eğitim Durumu	2.420602	2.069434	1.169692	0.2421
Annenin Maaşı	-0.012574	0.008066	-1.558795	0.1190
Log Likelihood	-10.92546			

Not: * Katsayının % 10 düzeyinde anlamlı olduğunu,

** Katsayının % 5 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 2'deki Logit regresyon sonuçlarına göre ailelerin okul tercihlerinde ön plana çıkan değişkenler; ailenin aylık toplam geliri, toplam gelirin okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı ve babanın mesleği'dir.

Ailenin aylık toplam geliri değişkeninin katsayısı pozitif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, ailelerin aylık toplam gelirleri arttıkça devlet okullarını daha fazla tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni; ailelerin çocuklarının derslerle ilgili zayıf olan noktalarını özel hoca tutarak veya dershanelere göndererek gidermek istemeleri veya ailede okuyan başka çocukların var olması olabilir.

Ailenin toplam gelirinden okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı değişkeninin katsayısı negatif ve % 5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, aileler toplam gelirlerinden okulda okuyan çocuğa ayırdıkları miktar arttıkça devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni; ailelerin

eğitime verdiği önem derecesine bağlı olarak bütçelerinden ayırdıkları payın değişmesi, okulun eve yakınlığı, çocukları aynı okula devam eden ailelerin referansları veya özel okulların öğrencilere daha cazip eğitim imkanları sunmaları olabilir.

Babanın mesleği değişkeni ise, ailelerin okul tercihlerinde negatif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, babaların mesleki kariyerleri yükseldikçe devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni ise; babaların kariyerlerinin yükselmesiyle eğitim konusunda daha bilinçli olmaları ve çocuklarının da meslek seçiminde ticaret veya tarım gibi babadan miras alınan mesleklere değil de; doktorluk, avukatlık, mühendislik gibi eğitim gerektiren mesleklere yönelmelerini istemeleri olabilir.

Tablo 3: Ailelerin Okul Tercihleri ile İlgili Probit Sonuçları

Değişkenler	Değişken Katsayısı	Standart Hata	Z-istatistiği	Anlamlılık Seviyesi
Sabit	-7.452417	10.80623	-0.689641	0.4904
Çocuğun Cinsiyeti	-1.633491	1.107703	-1.474665	0.1403
Sınıf	0.342046	0.865664	0.395126	0.6928
Çocuğun Yaşı	0.664063	0.759580	0.874250	0.3820
Ailedeki Toplam Çocuk Sayısı	-3.333783	4.379409	-0.761240	0.4465
Ailede Okuyan Çocuk Sayısı	-1.600937	1.029136	-1.555613	0.1198
Ailede Okuyan Kaçınıcı Çocuk	0.834608	0.856057	0.974945	0.3296
Ailedeki Kişi Sayısı	0.259017	4.095743	0.063240	0.9496
Evin Kira Olup/Olmaması	1.012250	1.025039	0.987524	0.3234
Ailenin Aylık Toplam Geliri	4.086784 *	2.186556	1.869051	0.0616
Ailenin Aylık Toplam Gideri	0.000732	0.000879	0.832951	0.4049
Ailenin Toplam Gelirinden Okulda Okuyan Çocuğa Ayrılan Kısmı	-0.045606 **	0.019488	-2.340215	0.0193
Ailede Okul Seçimi Kararını Veren Ebeveyn	0.157051	0.222304	0.706469	0.4799
Babanın Yaşı	0.325251 *	0.179049	1.816546	0.0693
Babanın Mesleği	-2.969206 *	1.518879	-1.954867	0.0506
Babanın Eğitim Durumu	-0.282851	0.643073	-0.439843	0.6601
Babanın Maaşı	-0.003452	0.002121	-1.627531	0.1036
Annenin Yaşı	0.133202	0.151591	0.878695	0.3796
Annenin Mesleği	3.203098 *	1.940075	1.651017	0.0987
Annenin Eğitim Durumu	1.109628	0.967681	1.146688	0.2515
Annenin Maaşı	-0.006046 *	0.003425	-1.765304	0.0775
Log Likelihood	-11.97263			

Not: * Katsayının % 10 düzeyinde anlamlı olduğunu,

** Katsayının % 5 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 3, Probit regresyon sonuçlarını göstermektedir. İstatistiki bulgulara göre ailelerin okul tercihlerinde ön plana çıkan değişkenler; ailenin aylık toplam geliri, toplam gelirin okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı, babanın yaşı, babanın mesleği, annenin mesleği ve annenin maaşı'dır.

Ailenin aylık toplam geliri değişkeninin katsayısı Logit sonuçlarına olduğu gibi pozitif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, ailelerin aylık toplam gelirleri arttıkça devlet okullarını daha fazla tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni; ailelerin çocuklarının derslerle ilgili zayıf olan noktalarını özel hoca tutarak veya dershanelere göndererek gidermek istemeleri veya ailede okuyan başka çocukların var olması olabilir.

Ailenin toplam gelirinin okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmını temsil eden değişkeninin katsayısı Logit sonuçlarında olduğu gibi negatif ve % 5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, aileler toplam gelirlerinden okulda okuyan çocuğa ayırdıkları miktar arttıkça devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni; ailelerin eğitime verdiği önem derecesine bağlı olarak bütçelerinden ayırdıkları payın değişmesi, okulun eve yakınlığı, çocukları aynı okula devam eden ailelerin referansları veya özel okulların öğrencilere daha cazip eğitim imkanları sunmaları olabilir.

Babanın mesleği değişkeni ise, ailelerin okul tercihlerinde negatif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, babaların mesleki kariyerleri yükseldikçe devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni ise; babaların kariyerlerinin yükselmesiyle eğitim konusunda daha bilinçli olmaları ve çocuklarının da meslek seçiminde ticaret veya tarım gibi babadan miras alınan mesleklere değil de; doktorluk, avukatlık, mühendislik gibi eğitim gerektiren mesleklere yönelmelerini istemeleri olabilir.

Babanın yaş değişkeni pozitif ve % 10 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, babalar yaşları arttıkça devlet okullarını daha fazla tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni ise; babaların kendi okul dönemlerinde özel okul kavramıyla tanışmamış olmaları veya okulun köklü ve tecrübeli bir okul olması olabilir.

Annenin mesleği değişkeni de, pozitif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, annelerin mesleki kariyerleri yükseldikçe devlet okullarını daha fazla tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni; annelerin mesleki kariyerlerindeki yükselme ve dolayısıyla da eğitim sevelerinin yüksek olmasına bağlı olarak okulun başarısının, prestijinin veya öğretmenlerin kalitesinin ileride çocuğun meslek seçimine veya sosyal gelişimine sağlayacağı katkıları düşünmeleri veya okulun tam veya yarım gün eğitim vermesi olabilir.

Annenin maaş değişkeni ise, negatif ve % 10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Diğer şartlar sabitken, anneler maaşları arttıkça devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Böyle bir durumun nedeni ise; annelerin belli bir maaşa sahip olmalarıyla aile bütçelerine katkı sağlamaları, dolayısıyla da ailedeki toplam gelirin artması ve bu gelir artışıyla özel okulların yüksek eğitim masraflarını rahatlıkla karşılayabilmeleri olabilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada amaç, ailelerin çocuklarının eğitim göreceği devlet ya da özel okul tercihlerinde rol oynayan faktörlerin neler olduğunu ekonometrik yünden belirlemektir. Çalışmanın amacına yönelik olarak Rize ili merkezindeki özel ya da devlet okullarında (ilköğretim) okumakta olan 288 öğrencinin ailelerine anket düzenlenmiş ve elde edilen veriler Logit ve Probit modeli açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın ekonometrik analizinde yaş, ailedeki okuyan çocuk sayısı, aile bireylerinin sayısı, aylık gelir, aylık gider...vb. nicel değişkenler ve cinsiyet, meslek, eğitim durumu, okul seçim kararını veren ebeveyn...vb. nitel değişkenler kullanılmıştır.

Çalışmada, Logit sonuçlarıyla Probit sonuçlarını birlikte ifade edecek olursak ailenin aylık toplam geliri, toplam gelirin okulda okuyan çocuğa ayrılan kısmı, babanın mesleği, babanın yaşı, annenin mesleği ve annenin maaşı ailelerin okul tercihlerinde ön plana çıkan değişkenlerdir. Bu değişkenlerin işaretleri dikkate alındığında değişkenleri şu şekilde yorumlayabiliriz: Ailelerin aylık toplam gelirleri arttıkça, babaların yaşları ilerledikçe ve annelerin mesleki kariyerleri yükseldikçe devlet okullarını daha fazla tercih etmektedirler. Diğer yandan, ailelerin toplam gelirlerinden okulda okuyan çocuğa ayırdıkları miktar arttıkça, babaların mesleki kariyerleri yükseldikçe ve annelerin maaşları arttıkça devlet okullarını daha az tercih etmektedirler. Elde edilen bulgulardan, ailelerin okul tercihlerinde sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerin göz ardı edilmeyecek kadar önemli oldukları sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar, aynı zamanda literatür kısmında bahsedilen Sandy (1990), Schneider vd. (1998), Dimaki (2005) ve Bernal'ın (2005) çalışmalarının sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir.

Ailelerin okul tercihleri üzerinde etkili olan faktörlerin tespit edilmeye çalışıldığı bu araştırmanın en önemli kısıtını zaman ve örnekleme ulaşım zorluğu oluşturmaktadır. Gelecekteki çalışmalarda,

- Uygulama yapılacak illerin sayısı artırılarak benzer bir çalışma yapılabilir.
- İlköğretim öğrencilerinin ailelerinin yanı sıra, ortaöğretim veya üniversite öğrencilerinin aileleri de ele alınarak seçilen örneklem hacmi daha geniş tutulabilir.

Bu çalışma, mevcut öğrencilerinin profillerini ortaya koymak, eğitim sektöründe başarılı olmak ve daha fazla tercih edilir bir okul olmak isteğinde olan eğitim kurumlarına faydalı olacaktır. Ayrıca, çalışmanın ileride bu konuya benzer çalışma yapacak araştırmacılara da katkı sağlayacağı muhakkaktır.

Kaynaklar

- Bainbridge, W.L. (1991). School Choice, What Parents and Corporations Want. *Annual Meeting of the Midwest Suburban Superintendents*.
- Bernal, J.L. (2005). Parental Choice Social Class and Market Forces, The Consequences of Privatization of Public Services in Education. *Journal of Education Policy*, 20(6):779-792.
- Cengiz, G., Titrek, O. ve Akgün, Ö.E. (2007). Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumu Tercihinde Okullarla İlgili Faktörlerin Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), <http://www.insanbilimleri.com/ojs/index.php/uib/article/viewFile/250/213>, 13.11.2008.
- Dimaki, K., Kaminioti, O., Kostaki, A., Psarakis, S. ve Tsourti, Z. (2005). Educational and Occupational Preferences of High School Students in Greece. *Education and Training*, 47(6):432-446.
- Dronkers, J. ve Robert, P. (2008). School Choice in The Light of The Effectiveness Differences of Various Types of Public and Private Schools in 19 OECD Countries. *Journal of School Choice*, 2(3):260-301.
- Freidman, B.A., Bobrowski, P.E. ve Geraci, J. (2006). Parents' School Satisfaction: Ethnic Similarities and Differences. *Journal of Educational Administration*, 44(5):471-486.
- Freidman, B.A., Bobrowski, P.E. ve Markow, D. (2007). Predictors of Parents' Satisfaction with Their Children's School. *Journal of Educational Administration*, 45(3):278-288.
- Goldring, E.B. ve Phillips, K.J.R. (2008). Parent Preferences and Parent Choices: The Public-Private Decision About School Choice. *Journal of Education Policy*, 23(3):209-230.
- Gujarati, D.N. (1999). *Temel Ekonometri*, Çev.: Ümit Şenesen ve Gülay G. Şenesen, Birinci Basım, Literatür Yayıncılık: İstanbul.
- Guzman, A., Castro, K.A., Buenaventura, M.A., Duque, A.C. ve Enriquez, M.L. (2008). Filipino Parents' School Choice and Loyalty. *Educational Research for Policy & Practice*, 7(2):109-122.
- Jackson, C. ve Bisset, M. (2005). Gender and School Choice: Factors Influencing Parents When Choosing Single-Sex or Co-Educational Independent School for Their Children. *Cambridge Journal of Education*, 35(2):195-211.
- Jacob, B.A. ve Lefgren, L. (2007). What Do Parents Value in Education? An Empirical Investigation of Parents' Revealed Preferences for Teachers? *The Quarterly Journal of Economics* 22(4):1603-1637.
- Kahraman, S., "Okul Seçimi Nasıl Yapılmalı?" <http://www.aksam.com.tr/yazar.asp?a=35315,10,114>, 29.12.2008.
- Maddaus, J. (1988). Parents' Perceptions of The Moral Environment in Choosing Their Children's Elementary Schools. *Annual Meeting of the Association for Moral Education*.
- Mcnelly, C.P. (2002). Factors Influencing Family Choice of Elementary Magnet Schools for Their Children. *Dissertation Abstracts International*, 63(5):1719-1864.

- Räty, H., Jaukka, P. ve Kasanen, K. (2004). Parents' Satisfaction with Their Child's First Year of School. *Social Psychology of Education*, 7:463-479.
- Sandy, J. (1990). Local Public Schools, Private Schools and a Family's Location Decision. *Studies in Economics and Finance*, 13(1):31-35.
- Schneider, M., Marschall, M., Teske, P. ve Roch, C. (1998). School Choice and Culture Wars in The Classroom: What Different Parents Seek from Education. *Social Science Quarterly*, 79(3):489-501.
- Silins, H.C. ve Murray-Harvey, R. (1999). What Makes a Good Senior Secondary School? *Journal of Educational Administration*, 37(4):329-344.
- Studenmund, A.H. (2001). *Using Econometrics: A Practical Guide*. Fourth Edition. Addison Wesley Longman: United States.
- Tam, F.W. (2007). Rethinking School and Community Relations in Hong Kong. *International Journal of Educational Management*, 21(4):350-366.
- Tamm, M. (2008). Does Money Buy Higher Schooling? Evidence from Secondary School Track Choice in Germany. *Economics of Education Review*, 27(5):536-545.
- <http://www.rehberlik sitesi.com/aile/goster.asp?ID=255>, 15.10.2008.